

Ingeklemd tussen het Eemskanaal en de oprukkende bebouwing van Appingedam ligt het verstilde wierdedorp Opwierde. De schilderachtig gelegen kerk werd gebouwd in het tweede kwart van de 13^e eeuw en is een vroege vertegenwoordiger van de laatromaanse bouwstijl. Een kenmerk van deze fase in de Groninger kerkbouw is dat de buitenmuren in twee zones van gelijke hoogte zijn verdeeld. Opvallend is dat de bogen rond de vensters en nissen nu eens rond zijn en dan weer licht toegespitst. Alle vensters zijn voorzien van kraalprofielen, maar de nissen niet. Merkwaardig is ook dat de koortravee langer is dan het gewelfvak in het schip. Tot 1888 stond op het kerkhof een open houten klokkenstoel, die in 1910 werd vervangen door een dakruiter. Aan de lange zijden is de benedenzone versierd met brede rondboognissen, terwijl de oostgevel is verlevendigd met spitsboognissen. In de zijwanden van het koor zijn lage vensters aangebracht. Halverwege de zuidgevel bevindt zich een later dichtgemetseld rondboog-portaal, terwijl de huidige ingang aan de westzijde wordt omlijst door een driepasboog met een kraal-profiel. In de vensterzone zijn de traveeën aan de lengtezijden voorzien van telkens twee vensters tussen siernissen met baksteenvlechtwerk, variërend van keper tot vlechtverbanden, en ruitverband van telkens drie stenen. In 2003 werd de kerk overgenomen door de Stichting Oude Groninger Kerken.

Interieur

Het interieur is gedekt met een blauwe balkenzoldering, die de oorspronkelijke koepelgewelven vervangt. De witte wanden tonen inkassingen van de gewelven. De belangrijkste herinnering aan het middeleeuwse gebruik van de kerk is het uitgemetselde sacramentshuis tegen de noordwand van het koor. Dit behoort tot de monumentaalste in de provincie en dateert waarschijnlijk uit begin 16^e eeuw. De sacramentsnis zelf bestaat uit vier natuurstenen platen met een dubbele sponning. Daarin zijn nog twee stel scharnieren te zien voor de verdwenen deurtjes. De sierrand rondom de nis bestaat onderaan en terzijde uit een rondstaaf die uitloopt op consoltjes. Samen met de kraagsteen in het midden zullen ze oorspronkelijk beeldhouwwerk hebben gedragen vóór het spitsboogveld erboven. In de oostwand is een later ingekapte piscina aangebracht, bestemd voor de reiniging van handen en vaatwerk door de priester. In het koor liggen enkele grafzerken uit de 17^e en de 18^e eeuw. Opmerkelijk is het grafschrift voor ds. Gerhardus Wedda (†1709): ‘Hyr rust d’heer Weddaas vroom gebeent / d’welck heeft geleeraart syn gemeent / in ’t openbaar en ’t heimelyck / veertyn jaar ghetrouwelyck / God beurd hem in syn eeuwich ryck / daar hy nu blinckt vol glans gelyck / een star des hemeld als hy waar / geworden twee en veertigh jaar’. Behalve het zelfvertrouwen dat eruit spreekt, roept het ook de vraag op wat dat ‘heimelijk leraren’ precies inhield. Het 19^e-eeuwse doophek met de platte balusters is nu tegen de oostwand opgesteld. De ronde preekstoel uit 1828 twijfelt, stilistisch gezien, tussen Louis XVI en neoclassicisme. De velden van de kuip worden van elkaar gescheiden door Toscaanse zuiltjes. De rest van het meubilair is afkomstig van de in 1869-’70 afgebroken kerk van Farmsum: de eenvoudige banken, de classicistische westelijke deur en de rococo wandbetimmeringen ter weerszijden. Curieus is het loze orgelfront voorzien van loodkleurig geschilderde houten pijpen.

Restauratie

In 1838 werd de helft van de westelijke schiptravee afgebroken en een nieuwe gevel opgetrokken, waarin de hoofdingang een plaats kreeg. Bij deze gelegenheid werden ook de topgevel van het koor en de gemetselde koepelgewelven verwijderd. Bij de restauratie van 1964-’68 kreeg de westingang een houten portico met het jaartal 1967 op de latei. Ingangen en ramen werden dichtgemaakt en de bekapping in de huidige vorm gebracht. De zuidelijke ingang werd bij deze restauratie herontdekt en later gerestaureerd.

© Gebaseerd op tekst van Justin Kroese (ODE: 50-jarig jubileum van SOGK 2019), aangevuld met informatie van Peter Hoffer.

© SOGK 2021, herziene versie